

QUAN HỆ AUSTRALIA – VIỆT NAM THÀNH TỰU VÀ TRIỂN VỌNG

Võ Xuân Đàn

Trường Đại học Ngoại ngữ - Tin học thành phố Hồ Chí Minh

TÓM TẮT

Quan hệ giữa Australia với Việt Nam đã phát triển liên tục trên nhiều lĩnh vực trên cơ sở song phương và đa phương trong hơn 3 thập kỉ (từ 1973 đến nay). Thành quả của mối quan hệ đó đã nâng cao vị thế và uy tín của Việt Nam và Australia trên trường quốc tế. Trong tương lai, quan hệ giữa Australia với Việt Nam phát triển rất thuận lợi, song cũng còn những thách thức đòi hỏi mỗi quốc gia phải năng động và sáng tạo hơn nữa.

Từ khóa: quan hệ, phát triển, hợp tác, thành tựu

*

Australia có lịch sử 107 năm lập quốc trong đó đã có quan hệ ngoại giao với Việt Nam hơn một phần ba thời gian xây dựng và phát triển của quốc gia này.

Từ năm 1901 khi Liên bang Australia được thành lập, mối quan hệ giữa Australia – Việt Nam ngày càng phát triển mạnh mẽ, toàn diện và bền vững. Đặc biệt là từ năm 1973 đến nay.

Quan hệ đối ngoại của Australia với quốc tế nói chung và Việt Nam nói riêng đều dựa trên hai nền tảng cơ bản:

- Giữ vững và phát triển mối quan hệ với các nước tư bản phương Tây. Kiên trì bảo vệ chế độ tư hữu và nền kinh tế thị trường.

- Chi phối bởi đặc thù địa lí – chính trị và cư dân, luôn đặt mục tiêu an ninh – phòng thủ lên hàng đầu sau đến lợi ích kinh tế – thương mại và vai trò vị trí của Australia trên trường quốc tế.

Quan hệ ngoại giao của Australia với quốc tế và khu vực tuy có những bước

thăng trầm nhưng nhìn chung suốt quá trình đều hướng vào hai nền tảng cơ bản trên.

Từ sau cuộc chiến tranh Việt Nam, chính phủ Australia đã nhận thức sự tham chiến vào chiến tranh Việt Nam (1954 – 1975) là một sai lầm, không xuất phát từ lợi ích thiết thực của liên bang Australia. Những bài học từ cuộc chiến tranh Việt Nam đã đưa đến sự thay đổi trong quan hệ với Việt Nam và các nước ở Đông Nam Á.

Năm 1973 quan hệ ngoại giao giữa Australia với Việt Nam được được thiết lập. Song, do tình hình quốc tế và khu vực, quan hệ Australia và Việt Nam có những thời kỳ lại gián đoạn, đó là quãng thời gian từ 1978 đến 1991.

Sau 13 năm xét thấy những thuận lợi mới xuất hiện: Áp lực của quốc tế đối với Việt Nam về vấn đề Campuchia đã giảm, Việt Nam thực hiện chính sách mở cửa, đổi mới từ năm 1986 trở đi đã làm cho

đất nước phát triển, quan hệ quốc tế ở khu vực và thế giới mở rộng, thu hút được sự đầu tư của nước ngoài, trong đó có các doanh nghiệp của Australia, Australia đã thiết lập trở lại quan hệ với Việt Nam.

Khi nối lại quan hệ ngoại giao với Việt Nam từ năm 1991, Australia là một đất nước có nền kinh tế với kỹ thuật tiên tiến và khả năng cạnh tranh cao trên trường quốc tế, sẵn sàng tham dự, góp phần vào sự phát triển của Việt Nam, đưa quan hệ ngoại giao giữa Australia và Việt Nam phát triển ở một tầm cao mới: song phương, đa phương, trên nhiều lĩnh vực.

Quan hệ Australia với Việt Nam trong hơn ba thập kỷ qua (chủ yếu là từ 1991 đến nay) đã đạt những thành quả trên các lĩnh vực sau đây:

1. Về lập trường chung của mối quan hệ Australia và Việt Nam

Trước những biến chuyển chung của tình hình thế giới và khu vực, Australia và Việt Nam đều có sự điều chỉnh về chính sách đối ngoại của mình. Chiến lược “Hướng về châu Á” của Australia do Thủ tướng Keating đưa ra khi nhậm chức: “hơn bao giờ hết, Australia sẵn sàng, cả về đối nội, đối ngoại để thúc đẩy quyết tâm được hòa nhập vào nền kinh tế năng động của khu vực”. Mục tiêu hàng đầu trong chính sách đối ngoại của Australia là duy trì và phát triển một khu vực ổn định, hòa bình và ngày càng giàu có.

Ở Việt Nam, công cuộc đổi mới từ sau đại hội Đảng Cộng sản Việt Nam lần thứ

VI đến nay đã đạt được những thành tựu quan trọng. Việc Việt Nam gia nhập ASEAN, những thành tựu về kinh tế, xã hội đã tạo sự chú ý của các nước trong khu vực và quốc tế. Australia là quốc gia rất quan tâm đến những chuyển biến năng động và có hiệu quả của Việt Nam. Việt Nam không còn là nước cần “giúp đỡ và viện trợ” mà là một đối tác mà các nước cần hướng tới với một tư duy mới là hợp tác bình đẳng, cùng có lợi.

Quan hệ Australia với Việt Nam từ 1991 đến nay được thiết lập trên nền tảng của thực tiễn hai nước và khu vực châu Á – Thái Bình Dương, tạo lập được mối quan hệ đáp ứng được mong muốn của hai quốc gia, phù hợp với thông lệ quốc tế và mang sắc thái riêng của mối quan hệ Australia – Việt Nam trong thời đại hội nhập và toàn cầu hóa.

2. Những thành tựu cơ bản trong quan hệ Australia – Việt Nam

Trong quan hệ với Việt Nam, Australia đã nhận thức đúng, khách quan về Việt Nam: là quốc gia thống nhất, độc lập – tự chủ, đất nước giàu tài nguyên thiên nhiên nhiều, nguồn nhân lực lớn, là thị trường có khả năng tiêu thụ cao. Australia có thể đầu tư vào nhiều lĩnh vực khác nhau ở Việt Nam một cách mạnh mẽ và bền vững. Đáng chú ý nhất là các lĩnh vực sau đây:

Quan hệ chính trị ngoại giao

Quan hệ Australia – Việt Nam từ thập niên 90 trở lại đây đã tạo sự biến chuyển sâu sắc không chỉ đối với hai quốc gia, mà còn ảnh hưởng đến khu vực và

quốc tế. Với những chuyển biến mang tầm chiến lược của Việt Nam, qua việc tiếp xúc với các cấp có thẩm quyền giữa hai nước, Australia đã tạo được hình ảnh của mình là quốc gia có nền kinh tế phát triển, khoa học kỹ thuật tiên tiến và khả năng cạnh tranh lành mạnh, sẵn sàng tham dự, góp phần vào sự phát triển của Việt Nam trước mắt và lâu dài. Australia đã có nhiều đóng góp trong quá trình thúc đẩy sự bình thường hóa quan hệ ngoại giao giữa Hoa Kỳ với Việt Nam, ủng hộ Việt Nam gia nhập WTO. Kết quả của những sự kiện trên mang lại những cơ hội tốt đẹp cho chính phủ và giới kinh doanh trong tiến trình phát triển mối quan hệ Australia – Việt Nam. Các chuyến viếng thăm giữa lãnh đạo cấp cao của hai nước luôn được mở ra những cơ hội mới, những vấn đề cụ thể, thiết thực, hiệu quả trong quan hệ chính trị ngoại giao giữa hai nước. Đánh giá về quan hệ chính trị – ngoại giao giữa Australia với Việt Nam, một chính khách Australia khẳng định: “Đây là lúc quan hệ giữa hai nước chúng ta đạt độ chín muồi và chuyển sang trang mới. Những nhân tố bất ổn trước đã nhường chỗ cho những niềm tin tưởng mới. Và cũng đã đến lúc chúng ta nhìn thẳng vào tương lai mà chúng ta cùng chia sẻ sự hợp tác toàn diện và ngày càng mở rộng với tư cách chúng ta là thành viên của khu vực châu Á – Thái Bình Dương và của cả cộng đồng quốc tế rộng lớn” [6: 112 -113]. Qua đó, chúng ta thấy quan hệ chính trị, ngoại giao Australia - Việt Nam đã được nâng lên ở tầm khu vực và quốc tế với những giá trị tốt đẹp, bền vững.

Quan hệ đầu tư phát triển

Hơn 30 năm qua, trên lĩnh vực kinh tế, có lúc Australia đứng hàng thứ tư về tổng số vốn đầu tư vào Việt Nam. Các lĩnh vực đầu tư chủ yếu là: bưu chính viễn thông, sản xuất vật liệu xây dựng, y tế, khai khoáng; với hàng trăm dự án đầu tư, hàng trăm công ty của Australia đăng ký hoạt động tại Việt Nam. Australia còn là thị trường xuất khẩu lớn thứ ba của Việt Nam sau Nhật Bản, Trung Quốc.

Trong cam kết của Australia với việc xây dựng khu vực châu Á – Thái Bình Dương ổn định và thịnh vượng, hàng năm Australia cung cấp một khoản viện trợ đáng kể nhằm giúp Việt Nam giảm nghèo và phát triển bền vững. Khoản viện trợ này được tăng dần qua mỗi năm đã góp phần thúc đẩy thực hiện các chương trình giáo dục đào tạo, y tế, xóa đói giảm nghèo ở nông thôn, hỗ trợ cho việc cải cách hành chính, hệ thống pháp luật của Việt Nam. Ưu tiên viện trợ phát triển của Australia cho Việt Nam thuộc lĩnh vực nông thôn và cơ sở hạ tầng như xây dựng Cầu Mỹ Thuận, công trình cấp nước ở các thành phố Bắc Ninh, Bắc Giang, Hà Tĩnh, Đà Nẵng, Trà Vinh, Vĩnh Long...

Trong lĩnh vực giáo dục đào tạo, viện trợ phát triển của Australia dành phần lớn cấp học bổng cho lưu học sinh Việt Nam theo học đại học, sau đại học tại Australia, tạo nguồn và dạy tiếng Anh, chăm sóc sức khỏe ban đầu cho phụ nữ, trẻ em, phòng chống dịch bệnh sốt rét,

sốt xuất huyết, thiếu iốt, HIV/AIDS với mỗi loại dự án lên đến hàng chục triệu AUD. Ngoài ra, trong quan hệ phát triển Australia cũng quan tâm đến việc hỗ trợ về quản lý nhà nước, xây dựng năng lực trong quản lý hành chính, nâng cao trình độ khoa học kỹ thuật cho cán bộ trung cao cấp Việt Nam, cấp vốn giải quyết việc làm cho người nghèo...

Quan hệ trong lĩnh vực thương mại

Thương mại giữa Australia và Việt Nam trong ba mươi năm qua đặc biệt là từ năm 1990 khi hai nước ký Hiệp định thương mại, hợp tác kinh tế giữa hai nước tăng trưởng nhanh chóng, đặc biệt trong những năm đầu thế kỷ XXI, thương mại giữa hai nước đã đạt tới đỉnh cao mới. Kim ngạch xuất nhập khẩu của Australia sang Việt Nam đã trở thành một trong những đối tác thương mại hàng đầu của Việt Nam bởi sự tăng trưởng vững chắc. Hiện nay Australia là đối tác thương mại lớn thứ bảy của Việt Nam, là một trong những nước có lượng đầu tư lớn và có hiệu quả tại Việt Nam.

Vốn ODA Australia dành cho Việt Nam tăng dần hàng năm, chủ yếu dành cho các lĩnh vực mà Australia có ưu thế đầu tư phát triển nguồn nhân lực, cơ sở hạ tầng, phát triển nông nghiệp và nông thôn, xây dựng năng lực quản lý quốc gia, giáo dục đào tạo, phát triển cơ sở hạ tầng nông thôn, cấp nước và vệ sinh môi trường, xóa đói giảm nghèo và các lĩnh vực khác thuộc mục tiêu kinh tế xã hội của Việt Nam phù hợp với lợi thế và tiềm năng của hai quốc gia.

Hàng hóa xuất khẩu chính của Australia sang Việt Nam ngày càng đa dạng và phong phú gồm: máy móc thiết bị chuyên dùng phục vụ khai mỏ, thông tin liên lạc, điều hòa nhiệt độ, chế biến thực phẩm; chế biến thức ăn gia súc, thiết bị thăm dò và khai thác dầu khí, thiết bị nuôi trồng đánh bắt và chế biến hải sản, các loại nguyên liệu như sắt, thép, nhôm, hóa chất, bột mì, len và các sản phẩm từ sữa... Việt Nam xuất khẩu sang Australia là các sản phẩm dầu thô, hải sản, cà phê, lâm sản và hàng tiểu thủ công mỹ nghệ... [7: 447-448]. Trong những năm tới, kim ngạch dầu thô vẫn tiếp tục ở mức cao. Nhiều mặt hàng của Việt Nam như đồ gỗ nội thất, sản phẩm nhựa gia dụng cạnh tranh được với sản phẩm nhập khẩu từ các nước khác vào Australia.

Quan hệ trong lĩnh vực quốc phòng – an ninh

Tháng 9 năm 2000, Việt Nam và Australia đặt Tuy viên Quân sự tại Đại sứ quán của mỗi bên. Quan hệ song phương trong lĩnh vực quốc phòng – an ninh trong những năm đầu thế kỷ XXI tiếp tục phát triển có lợi cho hai quốc gia và cho cả khu vực. Việc đặt văn phòng cảnh sát của Australia tại Đại sứ quán Australia ở Hà Nội nhằm xúc tiến và đẩy mạnh sự hợp tác giữa cảnh sát Australia và cảnh sát Việt Nam trong các hoạt động chống tội phạm ma túy, nhập cư bất hợp pháp... Trong chương trình hợp tác về quốc phòng – an ninh giữa hai quốc gia, nhiều sĩ quan Việt Nam được gửi sang Australia đào tạo chuyên môn, học tiếng Anh.

3. Những triển vọng và thách thức

Từ lợi thế của mình, Australia với diện tích đất đai rộng lớn 7,69 km², có bờ biển dài 36.735 km, dân số trên 20 triệu người với 151 dân tộc khác nhau, là xã hội đa văn hóa, thiên nhiên đa dạng, có nguồn tài nguyên phong phú chất lượng cao, trình độ chuyên môn cao, có khả năng đóng góp vào việc phát triển kinh tế của các nước trong khu vực và có thể cạnh tranh với các nước khác trong nhiều lĩnh vực nông nghiệp, công nghiệp, chế biến thực phẩm, công nghiệp xây dựng và sản xuất vật liệu xây dựng, công nghiệp sản xuất thiết bị cao, ngành công nghiệp dịch vụ, nghiên cứu phát triển và nhiều lĩnh vực khác.... Với thành quả đã đạt được trong quan hệ Australia – Việt Nam, những thập niên đầu thế kỉ XXI mối quan hệ này sẽ không ngừng phát triển ở một tầm cao mới và bền vững trên cơ sở phát huy vị thế và tiềm năng của hai quốc gia. Việt Nam là nước có nhiều lợi thế để làm cho quan hệ Australia – Việt Nam tiến xa hơn nữa vì tiềm lực của Việt Nam chưa được khai thác và phát huy mạnh với nguồn lực của 85 triệu dân, một thị trường lao động hấp dẫn, nguồn tài nguyên thiên nhiên phong phú, một thị trường tiêu thụ lớn, đa dạng. Vị thế chiến lược của Việt Nam có lợi cho Australia trong việc phát triển mối quan hệ trên nhiều lĩnh vực bởi tính năng động của khu vực Đông Nam Á mà Việt Nam là một thành viên có vị thế quan trọng

trong nhiều vấn đề của khu vực.

Trong tương lai, quan hệ giữa Australia với Việt Nam thuận lợi là cơ bản, tiềm năng là to lớn, song cũng còn những thách thức đòi hỏi một quốc gia phải năng động và sáng tạo hơn nữa, đổi mới tư duy về nhận thức xã hội – chính trị của mỗi nước. Phía Việt Nam cần cải thiện môi trường pháp lí, thủ tục hành chính, phát triển cơ sở hạ tầng, nâng cao mức thu nhập bình quân của người dân.

Bên cạnh thế mạnh và hạn chế của mỗi quốc gia, Australia và Việt Nam còn có lợi thế chung: cùng vùng lãnh thổ châu Á – Thái Bình Dương, cùng có mặt trong nhiều tổ chức quốc tế và khu vực như WTO, APEC, cùng có những cơ sở pháp lí được quốc tế công nhận và được chính phủ của hai nước ký kết làm cơ sở vững chắc để phát triển mối quan hệ Australia - Việt Nam và Việt Nam - Australia trong hiện tại và tương lai.

Quan hệ giữa Australia với Việt Nam đã phát triển về nhiều lĩnh vực trên cơ sở song phương và đa phương cũng như trong khuôn khổ các diễn đàn khu vực và quốc tế, đã góp phần tăng trưởng lợi ích của mỗi nước đồng thời đóng góp quan trọng đối với việc thúc đẩy hợp tác vì hòa bình, ổn định và phồn vinh của khu vực châu Á – Thái Bình Dương. Thành quả tốt đẹp của mối quan hệ đó nâng cao vị thế và uy tín của Việt Nam và Australia trên trường quốc tế [6].

AUSTRALIA – VIETNAM RELATIONS: ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS

Vo Xuan Dan

Ho Chi Minh City of Foreign Language – Information Technology

ABSTRACT

Australia and Vietnam relations has been continuously developed in multiple ways via the basis of bilateral and multilateral relations for more than three decades, from 1973 to present. The fruits of their relationship have improved the position and prestige of both countries in the international arena. This trend should continue, but there are also challenges requiring each country to be more active and creative.

Keywords: *relations, development, cooperation, achievements*

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Vũ Duy Ninh, *Các nước Nam Thái Bình Dương*, NXB Sự thật, 1992.
- [2] Lê Thu Hương, *Australia - Xưa và nay*, NXB Tổng hợp TP. Hồ Chí Minh, 1998.
- [3] Bùi Khánh Thế (chủ biên), *Nghiên cứu về Australia*, NXB Giáo dục, 1999.
- [4] Phạm Hoàng Hải, *Australia - Đất nước, con người*, NXB Thế giới, 2003.
- [5] Nguyễn Văn Tài, *Những vấn đề địa lí Australia*, NXB Trẻ, 2003.
- [6] Vũ Tuyết Loan, *Chính sách của Australia đối với ASEAN (từ 1991 đến nay) – Hiện trạng và triển vọng*, NXB Khoa học xã hội, 2005.
- [7] Vũ Tuyết Loan (chủ biên), *Australia ngày nay*, NXB Khoa học Xã hội, 1998.